сферу, з одного боку, та впливу громадянського суспільства на функціонування політичної системи, з другого. На наш погляд, це значно прискорило б становлення в Україні європейської моделі громадянського суспільства.

Список літератури: 1. Указ Президента України № 212/2012 від 24.03.2012р. «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні». 2. Бальцій Ю. Громадянське суспільство в Україні в умовах розбудови правової демократичної державності // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2008. – № 1. – С. 46–49. 3. Громадянське суспільство в сучасній Україні: специфіка становлення, тенденції розвитку: Монографія / За заг. ред. Ф.М. Рудича. – К.: Парламентське видавництво, 2006. – 412 с. 4. Калінічева Г. Європейський цивілізаційний вимір розбудови громадянського суспільства в Україні // Віче. – 2005. – № 5. – С. 16. 5. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії: Монографія / За заг. ред. д.і.н., проф. А. Кудряченка. – К.: НІСД. – 2007. – 396 с.

ЛЕЛЮК Ю.М., *кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту*

Полтавська державна аграрна академія

ЕФЕКТИВНА АНТИЦИКЛІЧНА ПОЛІТИКА ЯК ОДНА З ПЕРЕДУМОВ РОЗБУДОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Розбудова громадянського суспільства є досить тривалим процесом, реалізація якого вимагає певних передумов. Серед них одне з чільних місць, як на наш погляд, займає ефективна антициклічна політика. Така суттєва роль державної антициклічної політики пояснюється цілою низкою причин.

По-перше, ефективна антициклічна політика дозволяє

штучно подовжити фази пожвавлення та піднесення, а фази кризи та занепаду – скоротити. Відповідно створюється значний період часу, протягом якого суб'єкти суспільного життя можуть зосередитися на проблемах формування засад громадянського суспільства, а не на гострих соціально-економічних проблемах, пов'язаних із спадною хвилею економічного циклу.

По-друге, досвід антициклічного регулювання в економічно розвинених країнах світу переконливо доводить, що сам інструментарій антициклічної політики вимагає певного ступеня довіри між бізнесом, профспілками, домогосподарствами, державою. Відповідно, в процесі зростання такої довіри формується фундамент громадянського суспільства. На жаль, поки що в цій сфері ситуація досить складна. Ступінь довіри між основними акторами в Україні певною мірою можна охарактеризувати за допомогою такого показника, як «баланс надії-відчаю». Баланс надії-відчаю показує, наскільки в країні більше оптимістів, ніж песимістів. На кінець 2010 року цей показник в Україні становив мінус 38%, зараз – мінус 48%. Результати опитування, проведеного мережею «Геллап Інтернешнл» у 50 країнах, свідчать, що лише 6% населення України має надію на економічне зростання в 2012 році, 54% оцінює перспективи песимістично, 25% вважають, що 2012 рік буде таким, як і попередній. За рівнем песимізму – Україна на сьомому місці в світі [4, с. 1-2].

По-третє, якщо розглядати антициклічну політику з позицій поліциклічності економічного розвитку і сучасної ієрархії циклів, то на спадній хвилі довгих Кондратьєвських циклів та на третій фазі великих цивілізаційних циклів вона покликана зіграти особливу соціальну роль [2, с. 183], оскільки саме в ці періоди починаються громадянські заворушення, війни, соціальні потрясіння, революції тощо. Світова економіка якраз знаходиться в такому періоді, і події 2011 року на півночі Африки та сучасні мітинги опозиції в Росії є яскравим підтвердженням

тому. Пом'якшити економічні причини, що викликають соціальні катаклізми на зазначених фазах циклу – ось завдання антициклічної державної політики, якщо вона має на меті зберегти досягнення на шляху побудови громадянського суспільства, не допустити згортання соціально-економчних прав та свобод громадян країни. Доречно, як на наш погляд, проаналізувати в зв'язку з цим ситуацію, що склалася нині в країнах Європи. Фінансова криза 2008-2010 років досить гостро поставила питання щодо неефективності державної антициклічної політики в цих країнах. Відразу ж це знайшло відображення і у зміні на гірше характерних рис європейських громадянських суспільств. З одного боку – різке падіння довіри населяння до уряду і його здатності контролювати економічну ситуацію, з іншого – всебічне обмеження урядом фундаментальних для громадянського суспільства прав та свобод громадян, зокрема, права на соціальний захист (різке скорочення соціальних програм для широких верств населення), права на працю (стрімке зростання кількості безробітних), права на проведення зібрань (з метою не допустити масових виявів протесту та непокори), права на свободу слова (загальний тон преси – «I feel good», інший настрій публікацій не дозволяється журналістам) тощо.

По-четверте, для розбудови громадянського суспільства необхідні своєрідні «економічні підвалини», тобто основи у вигляді економічного зростання. Таке економічне зростання в сучасних умовах можливе лише як інноваційний розвиток. Для української економіки, яка опинилася в «технологічній пастці», першочерговим є вихід з такої пастки. Сама по собі з «технологічної пастки» або «пастки відсталості» економіка вийти не може; своєю економічною політикою (в першу чергу – антициклічною політикою) держава повинна її «виштовхнути». Щоб підприємцю було вигідно інвестувати у інновації, а не «вкладати гроші» у певні політичні сили чи давати хабарі чиновникам заради вирішення питань свого бізнесу, необхідно розширити

горизонт планування [1, с. 59]. Інакше кажучи, антициклічна політика повинна створити впевненість у довгостроковій перспективі розвитку для бізнесу. Тоді і рішення, які ним приймаються, будуть розраховані на тривалий період часу, отже, вигідними стануть інвестиції у інновації. Таким чином, антициклічна політика покликана зменшити рівень невизначеності в суспільстві [3, с. 52], що дозволить створити умови для переорієнтації інвестиційних потоків підприємств: з вкладення у «економічну владу» через тіньовий сектор та корупцію – до вкладень у різного роду інновації (технологічні, управлінські тощо). Відбуватиметься формування нових прогресивних інститутів в суспільстві і поступове зникнення існуючих руйнівних інститутів (хабарництво, тіньова економіка, ухилення від сплати податків тощо). Отже, здійснюватиметься розбудова громадського суспільства.

Наведений вище перелік причин, що зумовлюють значну роль антициклічної політики в процесі формування та розвитку громадянського суспільства, є, без сумніву, далеко не повним. Але навіть окреслені моменти дозволяють зробити висновок про неоднозначність, нелінійність впливу заходів антициклічного регулювання як на поточний вектор, так і на загальний тренд розвитку суспільства в цілому. Саме тому визначення форм, методів, інструментарію та механізмів реалізації антициклічної політики в сучасних умовах набуває особливої актуальності і вимагає високого рівня відповідальності за прийняті в цій сфері рішення.

Список літератури: 1. Балацкий Е.В. Экономический рост и технологические ловушки / Е.В. Балацкий // Общество и экономика. – № 11. – 2003. – С. 53–77. 2. Лелюк Ю.М. Поліциклічність економічної динаміки та її вплив на антициклічну політику/Ю.М. Лелюк// Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. – № 125. – 2012. – С. 180–185. 3. Лелюк Ю.М. Державна антицик-

лічна політика як інститут зниження рівня невизначеності в складних економічних системах / Ю.М. Лелюк // Економіка та держава. – № 4. – 2012. – С.51–53. 4. Олійник С. Самі в себе не віримо: Більш як половина опитаних українців вважає, що 2012-й стане роком економічних проблем / С.Олійник // Експрес. – 2012. – №2(6138). – С. 1-2.

НЕПРАН А.В., *кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів и кредиту*

Харківський економіко-правовий університет

ПРІОРИТЕТНІСТЬ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ ТА ГУМАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК ОСНОВА ПОБУДОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Після президентських виборів 2010 року країна взяла курс на модернізацію всіх сфер життя. Основні завдання та принципи цієї модернізації визначені в президентській Програмі економічних реформ "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" [1]. Нова стратегія модернізації визначає низку базових пріоритетів, серед яких одним із головних – гуманізація розвитку, що означає передусім збільшення соціальних інвестицій у людський капітал, формування сучасної інфраструктури життєзабезпечення. Модернізаційний курс на європейську перспективу вимагає здійснення в Україні кардинальних реформаторських кроків у сфері соціальної політики. За останні роки в Україні загострилися ряд проблем соціальної сфери, без вирішення яких модернізаційні прагнення України не зможуть реалізуватися. Це перш за все подолання бідності та зменшення диференціації рівня життя населення.